

Emerytury, renty, świadczenia socjalne w UE

★ ★ Czy Unia Europejska reguluje wysokość emerytur, rent lub świadczeń socjalnych?

Unia Europejska nie wprowadziła jednolitego systemu emerytur, rent i świadczeń socjalnych; sprawy te regulują same państwa członkowskie. To oznacza, że system socjalny obowiązujący w danym państwie zależy wyłącznie od jego wewnętrznych regulacji. Unia Europejska nie ustala też ogólnie płac minimalnych czy minimum socjalnego. Państwa zachowują prawo do tworzenia własnych systemów ubezpieczeń społecznych, określania wysokości składek i świadczeń, warunków ich nabywania, ustalania wieku emerytalnego itp.

Unia Europejska musiała jednak wprowadzić regulacje umożliwiające korzystanie z prawa do przemieszczania się i osiedlania w dowolnie wybranym kraju członkowskim nie tylko pracownikom, ale i osobom korzystającym z rent i emerytur. Odpowiednie regulacje umożliwiają też po zakończeniu zatrudnienia pracownikom i członkom ich rodzin pozostanie w kraju, który nie jest ich ojczyzną. Jest to możliwe dzięki koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich UE. Koordynacja pozwala na zachowanie różnic między tymi systemami w poszczególnych krajach członkowskich, przy jednoczesnym zagwarantowaniu świadczeń dla osób podejmujących pracę w innych państwach UE (pracownik podejmuje bowiem pracę w innym państwie UE często kilka lub kilkanaście razy w ciągu swojego życia zawodowego – chodziło o zagwarantowanie mu ciągłości świadczeń niezależnie od miejsca jego pracy).

★ ★ Na czym polega koordynacja systemu zabezpieczenia społecznego w UE?

Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego oznacza:

- zakaz dyskryminacji ze względu na obywatelstwo (obywatele z innych państw członkowskich mają takie same prawo do świadczeń wynikających z ubezpieczenia społecznego jak obywatele kraju, w którym przebywają),
- zachowanie praw nabytych (okresy ubezpieczenia, zatrudnienia i zamieszkania w poszczególnych krajach członkowskich są sumowane i brane pod uwagę przy wyznaczeniu wysokości emerytury lub renty),

Emerytury, renty, świadczenia społeczne w UE

★ ★ *Jakie świadczenia objęte są koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego?*

Choroba i macierzyństwo

W razie choroby czy macierzyństwa ubezpieczonym przysługują świadczenia pieniężne i rzeczowe. Świadczenia pieniężne są wypłacane według ustawodawstwa kraju, w którym dana osoba jest ubezpieczona, bez względu na to, gdzie mieszka i pracuje. Zasada ta ma zastosowanie do wszystkich osób, także emerytów, rencistów i członków ich rodzin. Wysokość i czas wypłacania określa kraj, w którym osoba jest ubezpieczona. Świadczenia rzeczowe udzielane są według ustawodawstwa kraju zamieszkania lub pobytu.

Wypadki przy pracy i choroby zawodowe

Świadczenia pieniężne z tego tytułu są zawsze wypłacane według ustawodawstwa państwa, w którym dana osoba była ubezpieczona w chwili wypadku przy pracy lub wystąpienia choroby zawodowej, bez względu na kraj zamieszkania lub pobytu.

Jeżeli osoba mieszka w innym kraju niż ten, w którym jest ubezpieczona, przyznane są jej świadczenia rzeczowe według ustawodawstwa kraju zamieszkania, a kraj ten otrzyma zwrot kosztów od państwa, w którym osoba jest ubezpieczona.

Inwalidztwo

Kraje UE posiadają co najmniej dwa systemy świadczeń na wypadek inwalidztwa:

- System z uzależnieniem wysokości świadczenia od długości stażu ubezpieceniowego. Do jego przyznania dana osoba nie musi podlegać ubezpieczeniu społecznemu w chwili powstania inwalidztwa;
- System, w którym wysokość świadczenia nie jest uzależniona od stażu ubezpieceniowego. Jest ono przyznawane w stałych kwotach. Dana osoba, aby uzyskać świadczenie, musi w chwili wystąpienia inwalidztwa podlegać ubezpieczeniu.

Renta inwalidzka jest wypłacana w kraju zamieszkania lub przebywania. Również zasady ustalania stopnia inwalidztwa zależą indywidualnie od kraju (nie są ujednolicone).

Emerytury, renty, świadczenia socjalne w UE

Emerytury

Zasady otrzymywania emerytur w krajach UE:

- opłacane przez pracownika składki oraz dokumentacja dotycząca jego emerytury aż do czasu osiągnięcia przez niego wieku emerytalnego pozostają w kraju, w którym był on ubezpieczony;
- każdy kraj, w którym osoba była ubezpieczona co najmniej przez rok, powinien wypłacić emeryturę, kiedy pracownik osiągnie wiek emerytalny;
- emerytura jest wypłacana w tym państwie, w którym osoba uprawniona mieszka lub przebywa, bez obniżania jego wysokości czy zawieszania wypłat.

Świadczenia w razie śmierci żywiciela

Zasady dotyczące emerytur i rent:

- jeśli zmarły przed śmiercią był pracownikiem lub osobą samodzielnie zarobkującą, renta przyznana pozostałemu przy życiu współmałżonkowi zostanie obliczona według zasad, jakie byłyby zastosowane wobec samego ubezpieczonego;
- jeśli zmarły był emerytem, renta przyznana pozostałemu przy życiu współmałżonkowi zostanie obliczona według ustawodawstwa krajowego;
- renty powinny być wypłacane bez obniżania lub zmiany wysokości i zawieszania wypłat, niezależnie od miejsca zamieszkania pozostałego przy życiu współmałżonka (w obrębie UE).

Świadczenia dla sierot

Sierota pozostała po śmierci osoby, która była ubezpieczona według ustawodawstwa tylko jednego państwa członkowskiego, będzie miała prawo do świadczenia dla sierot zgodnie z ustawodawstwem tego państwa i będzie ono wypłacane w miejscu zamieszkania. Natomiast gdy osoba ta ubezpieczona była według ustawodawstw kilku krajów UE, otrzyma świadczenie zgodnie z ustawodawstwem państwa zamieszkania lub według ustawodawstwa kraju, w którym zmarły był najdłużej ubezpieczony.

Zasiłki pogrzebowe

Wypłacane są przez państwo, w którym zmarły był ubezpieczony.

Emerytury, renty, świadczenia socjalne w UE

Świadczenia z tytułu bezrobocia

Nieemożliwe jest ubieganie się o tego typu świadczenia w kraju, w którym nie było się ubezpieczonym bezpośrednio przed utratą pracy. Jeśli dana osoba jest ubezpieczona w kraju zamieszkania, gdzie również pracuje, ma prawo do świadczeń z tytułu bezrobocia na tych samych warunkach, co obywatele tego państwa.

Zasiłki rodzinne

Jeśli członkowie rodziny zamieszkują w kraju, w którym dana osoba jest ubezpieczona jako pracownik lub osoba samodzielnie zarobkująca, kraj ten będzie wypłacał jej zasiłki rodzinne w takiej samej wysokości jak obywatelom tego państwa.

Jeśli natomiast nie zamieszkują oni w kraju, w którym dana osoba jest ubezpieczona, ale ma ona prawo do zasiłków rodzinnych według ustawodawstwa kilku krajów, jej rodzinie przysługuje najwyższy zasiłek przewidziany przez ustawodawstwo jednego z tych krajów.

